

Siyasi İlişkiler

Büyükelçi Kenan Tepedelen, T. C. Dışişleri Bakanlığı Afrika Koordinatörü

Sayın Başkan,

TASAM'ın değerli yöneticileri,

Türk ve Afrika Sivil Toplum ve Düşünce Kuruluşlarının saygıdeğer temsilcileri,

Bayanlar ve Baylar,

Bidayette, çok uygun zamanlı bir girişim olarak görünen 5. Uluslararası Türk-Afrika Kongresi'ni organize etme konusundaki değerli çabalarından dolayı TASAM' a teşekkür etmek isterim.

Dolayısıyla bizim görüşümüz söz konusu kongrenin, 14- 16 Ağustos 2008 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilen Türk- Afrika Sivil Toplum Kuruluşları Forumu sürecinin takip edilmesi anlamında çok önemli bir adım olacağı yönündedir.

Ancak Türkiye- Afrika ilişkilerinin gelişmesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının rolünün ayrıntılarına değinmeden evvel, saygıdeğer dinleyicilere bir takım gerçekleri hatırlatmak isterim.

Bilindiği üzere Türkiye, 2008 yılının Ocak ayının sonunda Addis Ababa'da icra edilen Afrika Birliği'nin Yönetici Konseyi'nin 12. Olağan Toplantısı'nda stratejik ortak olarak kabul edilmişti.

Türkiye- Afrika ilişkilerinin yeni içeriğinin doğal bir sonucu olarak, aynı zamanda 1998 tarihinden bu yana uygulanmakta olan Türkiye'nin Afrika'ya açılma politikasının "kazanımı" olarak, Devlet ve Hükümet Başkanlarının bir araya geldikleri Birinci Türk- Afrika Zirvesi, 18- 21 Ağustos 2008 tarihlerinde İstanbul'da icra edilmişti.

49 Afrika ülkesinin Devlet Başkanı, Devlet Başkan Yardımcısı, Başbakan, Dışişleri Bakanı veya Büyükelçi seviyesinde katıldığı söz konusu Zirvede, 9 işbirliği alanı üzerinde mutabakat sağlanmıştır.

Söz konusu alanlar:

- 1) Hükümetler arası İşbirliği;
- 2) Ticaret ve Yatırım;
- 3) Tarım, çiftlik ürünlerinin üretilmesi, kırsal kesimin kalkınması, Su Araştırma Yönetimi ve Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ'ler);
- 4) Sağlık;
- 5) Barış ve Güvenlik;
- 6) Altyapı: Enerji ve Ulaşım;
- 7) Kültür, Turizm ve Eğitim;
- 8) Medya, Bilgi ve İletişim Teknolojisi;
- 9) Çevre.

Hükümetler arası işbirliğinin çerçevesi dâhilinde, Türkiye ile Afrika arasındaki İstanbul Zirvesi'nden bu yana çok sayıda ortak resmi temaslar gerçekleştirilmiştir.

Bu konuda, Cibuti Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ekselansları Sayın İsmail Omar Guelleh'in 2009 yılının Ocak ayında Türkiye'ye yapmış olduğu ziyareti; Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ekselansları Sayın Abdullah Gül'ün 2009'un Şubat ayında Kenya ve Tanzanya'ya yapmış olduğu ziyaretleri; Somali Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ekselansları Sayın Sheikh Sharif Ahmed'in 2009 yılının Ağustos ayında Türkiye'ye yapmış olduğu ziyareti, Sudan Cumhuriyeti'nin Başkan Yardımcısı'nın, Kenya'nın İskân Bakanı'nın, Gabon'un Milli Savunma Bakanı'nın, Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti'nin Temsilcileri Meclisi'nin Sözcüsü'nün, Botswana'nın Dış Ticaret ve Uluslararası İşbirliği Bakanı'nın ve yine Etiyopya Dışişleri Bakanı'nın Türkiye'ye yapmış oldukları ziyaretleri bunlar arasında gösterebiliriz.

Bunun yanı sıra Türkiye ile Etiyopya, Sudan, Mali ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti arasında Bakanlar düzeyinde Ortak Ekonomik Komisyon Toplantıları yapılmıştır. Bizler, aynı zamanda Türkiye ile Afrikalı üst düzey diplomatlar arasındaki aynı dönemde yapılmış olan siyasal danışma görüşmelerinden de bahsetmeliyiz.

Hükümetimizin, Sahra Altı Afrika'da 15 mukim Elçilik açma kararını belirtmek isterim.

Bunlardan dokuz yeni Türk Diplomatik Misyonu şu anda açılma sürecinde iken, kalan altısı gelecek yıl açılacaktır.

Saygıdeğer katılımcılar, altını çizmek zorundayım ki bu çaba, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinde kaydedilmemiş olan tek bir kıtaya yönelik en önemli diplomatik açılışı temsil etmektedir.

Türkiye ile Afrika ülkeleri arasındaki ticaret, geçtiğimiz yıllarda dinamik bir eğilim takip etmişti.

Örneğin, 2003 yılında ortak ticaret hacmi 5,5 milyar ABD doları iken; bu miktar, 2007 yılında 13 milyar dolara ve 2008 yılında 17,3 milyar dolara yükselmiştir.

Tüm dünyayı olumsuz bir biçimde etkileyen küresel ekonomik ve malî krize rağmen, 2009 yılının sonunda bizim, Afrika ülkeleri ile olan ticaret hacmimizin 17,5 milyar dolar tutarına yükselmesini tahmin etmek mümkündür, bu da istikrarın korunduğu anlamına gelmektedir.

Son yıllarda, Türkiye'nin Afrika ülkelerine doğrudan yatırımlarında; yatırımlar, halen çok küçük bir ölçekte olsa dahi, bir artış kaydedilmiştir.

Gerçekten, 2000 yılında Afrika'ya yalnızca 24 Türk şirketi 20.661.167 ABD doları tutarında yatırım yaparken, günümüzde Afrika ülkelerindeki Türk yatırımlarına katılan 171 Türk şirketinin yatırımları, 31 Mart 2009 tarihi itibarıyla 417.882.158 dolar seviyesine ulaşmıştır.

Söz konusu yatırımların en geniş bölümü, Sahra Altı Afrika ülkelerindeki Türk yatırımları olmakla birlikte, bu yatırımlar genellikle Sudan, Etiyopya ve Güney Afrika Cumhuriyeti gibi ülkelere odaklanmakla birlikte; Tunus, Mısır, Libya ve Cezayir gibi Kuzey Afrika ülkelerine yönelik olmuştur.

Öte yandan, Türk müteahhitlik firmalarının, Afrika'da birçok altyapı projelerinin taahhüdüne girmelerini bizler büyük bir memnuniyetle karşılamaktayız.

Türk inşaat sektörü, 1972- 2008 yılları arasında 16 Afrika ülkesinde bugüne kadar 24,6 milyar ABD doları tutarında projeye dâhil olmuş, söz konusu projelerin büyük kısmı (22,9 milyar dolar) (Libya, Cezayir, Fas, Tunus ve Mısır gibi) Kuzey Afrika ülkelerine yönelik olurken, kalan kısmı ise (Sudan, Etiyopya, Nijerya gibi) Sahra Altı Afrika ülkelerini kapsamıştır.

Bizler, şayet 2007 yılı sonunda ayrı ayrı rakamların 21,6 milyar ve 800 milyon dolar olduğu gerçeğini dikkate alırsak; 2008 yılında Türk müteahhitlik firmalarının, Kuzey Afrika ülkelerinde 1,3 milyar dolar değerinde ek projeleri ve Sahra Altı Afrika'da 900 milyon dolar değerindeki projeleri taahhüt ettiklerini görebiliriz.

Herhangi bir şüpheye mahal vermeden, Türkiye ile Afrika arasındaki ilişkilerin gelişmesinde hükümetin yükümlülüklerinin yanı sıra Sivil Toplum Kuruluşlarına da önemli bir rol düşmektedir.

Bu açıdan, Türk- Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM)'a bu alandaki çok değerli çalışmalarını için özel bir takdir sunmak isterim.

Ben, onu hali hazırda sunumumun başlangıcında belirttiğim üzere, Türk- Afrika Sivil Toplum Kuruluşları Forumu, 14-16 Ağustos 2008 tarihinde İstanbul'da TASAM tarafından Türk-Afrika Devlet Başkanları ve Hükümetleri Zirvesi'nin hemen öncesinde gerçekleştirilmişti.

Söz konusu Forum, zengin bir program içeren İstanbul Deklarasyonuna rehberlik yapmıştır.

Özellikle, Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları ve İşbirliği Platformu oluşturmak için alınan karar (Kısa adı Türkçe USTKİP olarak), son derece önemli bir taahhüttür. Bizler, dört lisanda hizmet sunan (Türkçe, Arapça, İngilizce ve Fransızca) bir web sayfasının oluşturulmasını büyük bir memnuniyetle karşılıyoruz.

Türk- Afrika STK Forumu Deklarasyonu'nun ikinci önemli unsuru; insani yardım, kalkınmaya yönelik yardım, yoksulluk, altyapı, eğitim, kültür ve gençlik, cinsiyet eşitliği, sağlık, su ve gıda güvenliği, çevre, bilim ve teknoloji, insan hakları ve iyi yönetim, barış ve güvenlik alanlarında faaliyet gösterecek çalışma gruplarının oluşumu ile ilgilidir.

Tüm bu konular, Türk - Afrika Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde mutabakata varılmış olan işbirliği alanları ile geniş bir kapsamda örtüşmektedir.

Günümüzde, bizim Hükümetlerimiz ve Afrika Birliği, İstanbul Zirvesi sürecini takip etmeyi taahhüt ettiklerinden dolayı; bizler, çalışma gruplarının (veya USTKİP Komisyonlarının) müzakerelerinin, muhakkak ki karar alıcılara 2010 yılında yapılacak olan

Türk- Afrika Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantısı'nın gündemini hazırlamaları konusunda yardımcı olacak değerli bulgulara ve tavsiyelere öncülük edeceklerine inanıyoruz.